

Ruth 1: God ziet om naar zijn volk

Liturgiesuggesties:

Gezang 21: 1, 3, 5 en 7

Votum en groet

Psalm 65: 1 en 5 NB

Geboden

Psalm 119: 1 NB

1^e lezing: Richteren 2: 6-23

Psalm 121: 1 en 2 OB

2^e lezing: Ruth 1: 1-6

Psalm 121: 3 en 4 OB

Verkondiging

Gezang 427: 1, 2, 5 en 7

Psalm 68: 7 NB

Zegen

***

Gemeente van onze Here Jezus Christus, broeders en zusters, jongens en meisjes,

Als God bestaat, waarom?

Waarom al die ellende in deze wereld?

Waarom al dat leed, verdriet en pijn?

Ik had daarover een gesprek met Bertus.

Fijne jongen trouwens.

Al jaren zonder werk.

Meer dan overspannen geweest.

Acht jaar geleden overleed in het ziekenhuis zijn vader: longkanker.

Zes-en-een-half jaar later ... zijn moeder.

En Bertus zelf ...

Bertus heeft MS - een ziekte die zijn lichaam langzaam sloop.

Ik kan het best begrijpen dat Bertus het af en toe niet meer ziet zitten.

Ik kan het best begrijpen dat alles op hem afkomt.

Wat een ellende toch in deze wereld!

Wat een ellende in je eigen leven.

En God? En de kerk?

Af en toe komt Bertus nog in de kerk.

Bij mijn afscheid, bijvoorbeeld.

Of in een bijzondere dienst.

Voor hem een hele overwinning.

Want z'n drie broers ... ach, die geloven het wel.

Die hebben God en de kerk en het geloof allang vaarwel gezegd.

Maar Bertus ervaart het soms in die kleine momenten en in die kleine kontakten met mensen, dat God hem niet loslaat.

Dat de HERE voor hem zorgt.

Dat God iets te zeggen heeft?

Dit: *Ik zie naar je om! Ik laat je niet in de steek.*

Ook al zijn je zorgen huizen-hoog.

*Ook al denk je dat je er alleen voor staat.
Ook al ben je buiten de kerk geraakt.
Ik zie naar je om!*

Luister maar naar dat bekende verhaal uit de Bijbel over Naömi en over Ruth.

*

Broeders en zusters, jongens en meisjes, als een parel van Hebreeuwse vertelkunst glanst de feestrol Ruth tussen twee harde schalen: Richteren en Samuël.

Ruth, een feestrol.

Zoals u misschien weet zijn vijf bijbelboeken in de Joodse traditie verbonden aan vijf grote feesten:

- Hooglied leest men op Pasen.
- Ruth op Pinksteren.
- Klaagliederen op de dag van de verwoesting van Jeruzalem.
- Prediker op het Loofhuttenfeest.
- En Esther op het Purimfeest.

Het kleine bijbelboek Ruth is voor de gelovige Jood een boek dat dus hoort bij Pinksteren.

Het is een oogstboek.

Want het gaat in dit bijbelboek van de gersteoogst naar de tarweoogst.

Sinds jaar en dag lezen de Joden deze feestrol op het Pinksterfeest.

Dat is hun feest van de dankbaarheid voor de oogst.

Toepasselijk toch!

Volop oogsttijd is het in dit verhaal.

Maar ook voor ons is het bijbelboek Ruth niet te denken zonder het Pinksterfeest.

Het feest van het komen van de Heilige Geest in de gemeente van de Here Jezus Christus.

En als de Heilige Geest komt ... worden mensen in beweging gezet ... en komt God naar alle volken.

Na Pinksteren worden de grenzen van het beloofde land overschreden en mag heel de wereld delen in de liefde van God.

Geestelijk gezien is ook voor ons het boekje Ruth het boek van de oogsttijd.

Wat een feest, dit boek, al is het maar vier hoofdstukken kort.

Want straks krijgt Ruth, een Moabitische vrouw, een buitenlandse dus, een ereplaats binnen het volk van God.

Ook zij - een buitenkerkelijke - mag gaan delen in de liefde van God.

Maar voordat het zover is ... heeft zich een familiedrama afgespeeld.

*

Een gezin - man, vrouw, twee jongens - wordt door honger naar een vreemd land gedreven.

Ik zei het al: Het wordt een familiedrama.

De vrouw, Naömi - de lieflijke - raakt al gauw haar man kwijt.

Elimelech - zijn naam betekent: Mijn God is Koning.

Ook hun beide zonen komen om. Machlon - de ziekelijke, en Chilion - de zwakke.

Drie vrouwen - drie weduwen - blijven achter.

Naömi verandert haar naam in Mara: bitterheid.
Orpa - de afvallige - verlaat haar. Ruth - de vriendin - blijft haar trouw.
Zo keert Naömi terug uit de ballingschap.
Met Ruth - de Moabitische - in wie God de heidenvolken verkiest.

*

"In de dagen dat de richters richtten gebeurde het, dat er een hongersnood in het land was. Toen trok een man uit Bethlehem in Juda met zijn vrouw en zijn beide zonen weg ... om als vreemdeling te vertoeven in het land van Moab."

Zo begint dat kleine bijbelboekje Ruth.

Even iets over de achtergrond.

Het verhaal, broeders en zusters, jongens en meisjes, speelt zich af in de tijd van de Richters.

We hebben daarover gelezen in de eerste Schriftlezing (Richteren 2: 6-23).

Dat is de tijd ná de intocht van het volk Israël in het beloofde land Kanaän.

Het is de tijd ná het overlijden van Jozua.

Dat is ook de tijd waarin er geen koning is in Israël.

Een tijd waarin ieder deed wat goed was in eigen ogen (Richteren 17:6).

Een volslagen losgeslagen tijd.

Het zijn bijvoorbeeld de dagen van Richteren 19: de geschiedenis van de schandaad te Gibea.

Een leviet - dat is zeg maar een man van de kerk - uit Bethlehem - dus de plaats waar Elimelech en Naömi vandaan komen - zet in Gibea zijn vrouw buiten hun loogeradres.

De vrouw wordt verkracht en sterft voor de deur.

Zo laag was het peil in Israël gezakt.

Is het dan een wonder dat God als straf ... de hongersnood stuurt?

Want God houdt zich aan Zijn Woord.

In Deuteronomium lezen we: *"Maar indien gij niet luistert naar de stem van de Here, uw God, en niet al zijn geboden en inzettingen, die ik u heden opleg, naarstig onderhoudt, dan zullen de volgende ver-vloekingen over u komen en u treffen: - en dan worden een aantal vervloekingen genoemd - de tering, de koorts, brand, ontstekingen, droogte, brandkoren en honingdauw. Zij zullen - zegt God - u vervolgen, totdat gij te gronde gaat."*

Onder deze vloek, broeders en zusters, jongens en meisjes, ligt het land.

Er is hongersnood.

Ook in Bethlehem.

In de plaats die uitgerekend ...

Broodhuis, Korenschuur, betekent.

In het Broodhuis is ... geen brood!

*

In dat Broodhuis zonder brood - in Bethlehem - woont Elimelech.

Een naam die eigenlijk een belijdenis uitspreekt: Mijn God is Koning.

Elimelech, Naömi en hun beide zonen zijn Efrathieten.

Mensen uit Efrath.

Weer zo'n opvallende naam, want Efrath betekent ... vruchtbaarheid.

Zo wordt de streek rond Bethlehem genoemd: de velden van Efratha.

In deze 'vruchtbare' streek heerst nu de hongersnood.

We weten - via de televisie - wat dat voor mensen betekent.

Geen brood, geen eten.

Kinderen die sterven van de honger.

We zijn zo langzamerhand wel gewend aan de beelden van uitgemergelde mensen die ons door de televisie-camera's aanstaren.

Wat doen die beelden ons nog?

Hoevelen trokken er in de hongerwinter van 1944 niet op uit om voedsel te bemachtigen - tegen welke prijs dan ook.

Hoevelen proberen ook vandaag de dag de honger dood te ontvluchten.

Dat Elimelech uit dat doodsgebied wegtrekt kunnen we maar wat goed begrijpen.

Zeker als het leven van je kinderen daar geen leven meer kan zijn.

Dus ... emigreren. Vanwege de hongersnood.

Naar de overkant van de Jordaan.

In de Bijbel de rivier die scheiding maakt tussen dood en leven.

Nog verder. Naar de overkant van de Dode Zee, naar Moab.

Blijkbaar is daar nog genoeg te eten ...

Waar is hun vertrouwen op de HERE?

Even tussen door.

Stel je voor, jongelui, dat je vader op een dag thuiskomt en zegt: We gaan verhuizen naar een ander land, we gaan ... emigreren.

Lijkt je dat wat, verhuizen naar een ander land?

In het begin is het allemaal wel spannend.

Helemaal opnieuw beginnen, daar in een nieuw huis, in een nieuwe omgeving.

Maar ... als je er wat dieper over na gaat denken ... dan betekent zo'n emigratie nogal wat.

Dan blijkt er opeens heel wat aan die verhuizing, aan die emigratie, vast te zitten.

Emigratie betekent:

- banden worden verbroken; familie achterlaten; vriendjes en vriendinnetjes die je nooit meer zult zien.

- taalproblemen, want in een ander land spreken ze dikwijls een andere taal.

- andere gewoonten; in een ander land gebeuren soms heel andere dingen; ander eten en drinken, anders leven, anders denken;

- andere cultuur, andere godsdienst.

- soms geeft dat best wel aanpassingsmoeilijkheden.

Dus emigreren, verhuizen naar een ander land, ... dat doe je niet zomaar.

Daar zit nogal wat aan vast.

Ook voor Elimelech, Naömi en hun beide jongens.

*

Over die emigratie van dat gezin is, broeders en zusters, jongens en meisjes, in de uitleg van het bijbelboek Ruth heel wat te doen geweest.

Het was een waagstuk met risico's, maar nood breekt wet, of niet soms?

Ging Abraham, de vader van alle gelovigen, niet naar Egypte ten tijde van een

hongersnood?

En Izaäk ... Izaäk ging naar de Filistijnen.

En Jakob en zijn zonen ... zij trokken - net als vader Abraham - naar de vleespotten van Egypte.

Heel begrijpelijk dus.

Wie wel eens een echte hongersnood moest meemaken mag er iets van zeggen.

Anderen: Het was een verkeerd, zelfs een zondig besluit dat Elimelech nam.

Het land Kanaän was voor Gods volk, niet Moab.

Hij had meer op God moeten vertrouwen.

Moab was een vijandig land.

Een land stampvol afgoden.

Denk alleen al aan de offerfeesten rond Baäl Peor.

Daar ging het er ruig aan toe (Numeri 25).

Nee, geen besluit waar Gods zegen op kan rusten.

Nu wacht hen smart op smart.

Laten we maar niet oordelen over goed of verkeerd.

We lezen ook nergens in ons tekstgedeelte een veroordeling van Godswege.

Wat we wel lezen is ... dat God met dit gezin meetrekt.

In ieder geval ... Hij laat hen - zelfs over de grenzen van het beloofde land - niet los.

Ook in Moab ziet God om naar zijn volk.

O ja, vier keer lezen we over 'het veld van Moab'.

Dat is het gebied waar Mozes is begraven (Deuteronomium 34).

Moab: afstammeling van Abrahams heidense schaduw: Lot.

Moab en Ammon, de beide zonen die Lot bij zijn beide dochters heeft verwekt nadat Sodom en Gomorra verwoest waren.

Er ligt een vloek op deze volken.

In de Bijbel lees ik: *"Een Ammoniet of Moabiet zal niet in de gemeente van de HERE komen."* (Deuteronomium 23).

Ammonieten en Moabieten ... daar ging je als gelovige Israëliet niet mee om.

Trouwens ... in Moab was er een andere god die vereerd werd: Kamos, de gruwel van Moab, een vruchtbaarheidsgod.

Wist Elimelech wel wat hem daar te wachten stond?

Als vreemdelingen zullen ze daar in het veld van Moab wonen.

In vroeger tijd was een vreemdeling in veel landen ... vogelvrij.

Een vreemdeling had geen rechten.

Zijn positie werd voortdurend bedreigd.

Niet dat hij - zoals bij ons - het land uitgezet zou worden omdat hij geen verblijfsvergunning had.

Een vreemdeling liep de kans om gevangen genomen te worden.

Verkocht te worden als slaaf.

Vreemdelingen in het land van Moab.

Maar met hun eigen geloof en met hun eigen godsdienst.

*

De twee jongens, Machlon en Chiljon, worden, broeders en zusters, jongelui, ouder.

Ondanks hun ziekte en zwakheid worden ze - zoals zoveel jongens - verliefd op een

meisje.
Moabitische meisjes.
Meisjes van een ander volk.
Meisjes van buiten de kerk.
Meisjes van een ander geloof.
In gedachten zie ik Elimelech en Naömi al schudden met hun hoofd.
Maar ach, als je jong bent en verkering krijgt, dan denk je daar niet zo over na.
En zeg nu zelf: Hadden die twee jongens het voor het uitkiezen?
Waar waren dan de meisjes van hun eigen volk?
Waar waren dan de meisjes van de kerk?
Natuurlijk - in Israël!
Maar Israël was allang Israël niet meer.
Het was onheilig geworden in het Heilige Land.
Een burgeroorlog met Benjamin - net als tussen Eritrea en Ethiopië.
En ook van buiten af dreigde het gevaar: Filistijnen die het land plunderden.
Denk maar aan de geschiedenis van Simson.

Bovendien ... Israël was - vanuit Moab gezien - bijna aan het andere einde van de wereld.
En als zo veel emigranten-kinderen ... stichten Machlon en Chilion daar in Moab een eigen gezin.
Machlon trouwt met Ruth - de vriendin. Chilion trouwt met Orpa - de afvallige.
Gemengde huwelijken dus.

*

Dan begint in vers 3 het familie-drama pas goed.
Ramp op ramp treft dit gezin.
Eerst sterft vader Elimelech.
Dan overlijden de beide zoons.
Er rust geen zegen op dit gezin, denken we maar al te gauw.
En voor sommigen is dit een straf van God.
Hadden ze ook maar niet weg moeten trekken uit het beloofde land.
Dat was helemaal verkeerd.
Ze hadden meer op de Here God moeten vertrouwen.
Eigen schuld, of niets soms?

Hebt u zich, broeders en zusters, wel een bezig gehouden met de vraag ... waarom een gezin is zoek geraakt ... ?
U kent vast wel het televisie-programma: Spoorloos.
In dat bekende KRO-programma zijn mensen op zoek naar mensen.
Vaak is er een hele zoektocht aan vooraf gegaan.
Maar ... het spoor liep ergens dood.
Mensen zijn - in de grote wereld waarin wij leven - onvindbaar geworden. Spoorloos!
U hebt het programma vast wel eens gezien.
De tranen springen je daarbij in de ogen ... als je ziet hoe mensen - soms na vele tientallen jaren van elkaar gescheiden - weer herenigd kunnen worden. Spoorloos!

Ook voor de gemeente van onze Here Jezus Christus raken mensen soms spoorloos.
Er is iets in het verleden gebeurd.
En mensen - soms hele gezinnen - zijn stilletjes verdwenen.

Ik ga daar niet verder op in.
Maar er kunnen allerlei redenen zijn waarom mensen zijn verdwenen.
Je ziet ze niet meer.
Je hoort ze niet meer.
De Elimelech's en de Naömi's die spoorloos zijn geworden.
En toch ... laat God hen niet los.
Toch zoekt God hen in zijn liefde op.

*

Naomi is verbitterd. Ze ziet geen lieflijkheid meer in haar verwoeste leven.
Daarom wil ze haar naam veranderen: *"Noem mij maar Mara, de verbitterde."*
Het is van binnen bij haar één en al wond geworden.
Verbittering. Als dominee maak dat nogal eens mee.
Het doet me ook verdriet.
Mensen die als Mara, verbitterd, zijn.
Ik kan me best voorstellen, dat als - bij wijze van spreken - alles je ontnomen wordt,
je een ander mens wordt.
Dat je het voor gezien houdt.
Wat een ellende.
En je keert God en de kerk de rug toe.
Dat doet mij verdriet.
Dat doet God nog veel meer verdriet.

Maar God wijst zo'n verbitterd mens niet af.
God zoekt zo'n mens op.
Lees maar weer mee in de Bijbel, vers 6:
"Daarna maakte zij - Naomi - zich met haar schoondochter op en keerde uit het veld van Moab terug, want ze had in het veld van Moab vernomen, dat de Here naar zijn volk omgezien had door hun brood te geven."
Zo zoekt God, broeders en zusters, jongens en meisjes, Naomi in het verre Moab op.
Hij gebruikt daar blijkbaar mensen voor.
Want Naomi verneemt - van een ander - dat de Here naar zijn volk heeft omgezien.
Een lichtstraal in Naomi's duisternis.
De eerste lichtstraal in dit kleine bijbelboek.
Met de belofte van een zonnige nieuwe morgen.
Bethlehem is weer Broodhuis geworden.
Er is weer brood op de plank in Bethlehem.
Met dit bericht trekt God Naam terug binnen de grenzen van het Beloofde Land.

*

God ziet om naar Zijn volk. Naar Naomi in haar verdriet.
Er is weer brood in Bethlehem.
God, broeders en zusters, jongelui, ziet ook om naar ons.
Naar ons, naar u, en naar jou en naar mij. In ons verdriet, in ons teleurgesteld zijn, in ons verbitterd zijn, in ons alleen-zijn.
In het tweede deel van de Bijbel, in het Nieuwe Testament, lees ik van de Here Jezus, dat Hij - namens God - mensen in hun verdriet en in hun doodsbestaan opzoekt.
Hij zoekt mensen op, die - om welke reden ook - zoek, verloren, spoorloos, waren geraakt.

Ach weet u, de tijd waarin het bijbelboek Ruth zich afspeelt, verschilt niet veel van onze tijd.
Er gaan gelukkig nog veel mensen naar een kerk.
Maar hoevelen zijn intussen niet zoek geraakt?
Uw kinderen misschien.
Of je ouders.
Nee, naar een kerk, naar een gemeente, gaan ze niet meer.
En toch ...
Op de een of andere manier hebben ze - net als Naomi God nog niet kunnen loslaten. *'Ik geloof wel, dominee, maar ...'*

Ook voor hen en voor u en voor jou en voor mij is er dat Woord van God: Er is Brood! ...
Brood dat - hoe raar het misschien klinkt - Brood dat geboren werd in Bethlehem, in het Broodhuis.
Dat Brood van Bethlehem is Gods Zoon, de Here Jezus.
Hij zegt van Zichzelf: *"Ik ben het Brood des levens."*
Zo ziet God om naar zijn volk.
Naar u en jou en mij.
Hij geeft ons het Brood.
Hij geeft ons Zijn Zoon.
Dat Brood werd geboren in Bethlehem. Voor ons.
Dat Brood werd gebroken aan het kruis van Golgotha.
Daar stierf Gods Zoon.
Want het Brood moest gebroken worden, opdat wij allen dat Brood zouden kunnen eten.
Wie van dit Brood eet zal nooit meer 'honger' hebben.
Brood des levens. Het Brood dat leven geeft.
Eeuwig leven. Een leven met God.
Hij staat je bij. Hij laat je niet los.
Straks gaat er een heerlijke toekomst voor je open.
Vertrouw je daarom toe aan deze God.
De God van Elimelech, van Naomi en van Ruth.
De God en Vader van Jezus Christus.
Uw God en mijn God. Jouw HERE en mijn HERE.

Amen.

Ds. Jan K.C. Kronenberg, Haarlem 18 juni 2000

! Graag een mailtje wanneer deze preek in een gemeente wordt gelezen. !